Van eerconflict tot professionele krijgsmacht: militaire eer in de Republiek

Joost Oosterhuis

University of Durham

Het Merlin Incident

- Soevereiniteit en eer van staten.
- Eer als publiek goed dat erkent diende te worden.
- Leidde mede tot de Derde Engelse Zeeoorlog.

Eerconflicten in het Staatse Leger

- Militaire cultuur: eercultuur.
- Archief van de Hoge Krijgsraad (Krijgsraad van het veldleger).
- Veel conflicten tussen lagere officieren.
- Professionalisering en disciplinering leger.
- Eerconflicten bleven bestaan.
- Wat was militaire eer?
- Hoe vochten officieren deze conflicten uit?
- Wat deed de legerleiding om deze conflicten te beteugelen?

Hoe definieerden officieren eer?

- Gemaakt?
- Gemeenschappelijk taal?
- Wereldbeeld?
- Welvaart; zero-sum game.
- ‘Reghtschapen’, ‘eerlicke’, ‘braeve’, ‘manhaftige officiers’.
- ‘Injurie’/ ‘afront’ vs ‘reparatie’/ ‘satisfactie’.
- Masculiniteit/klasse.

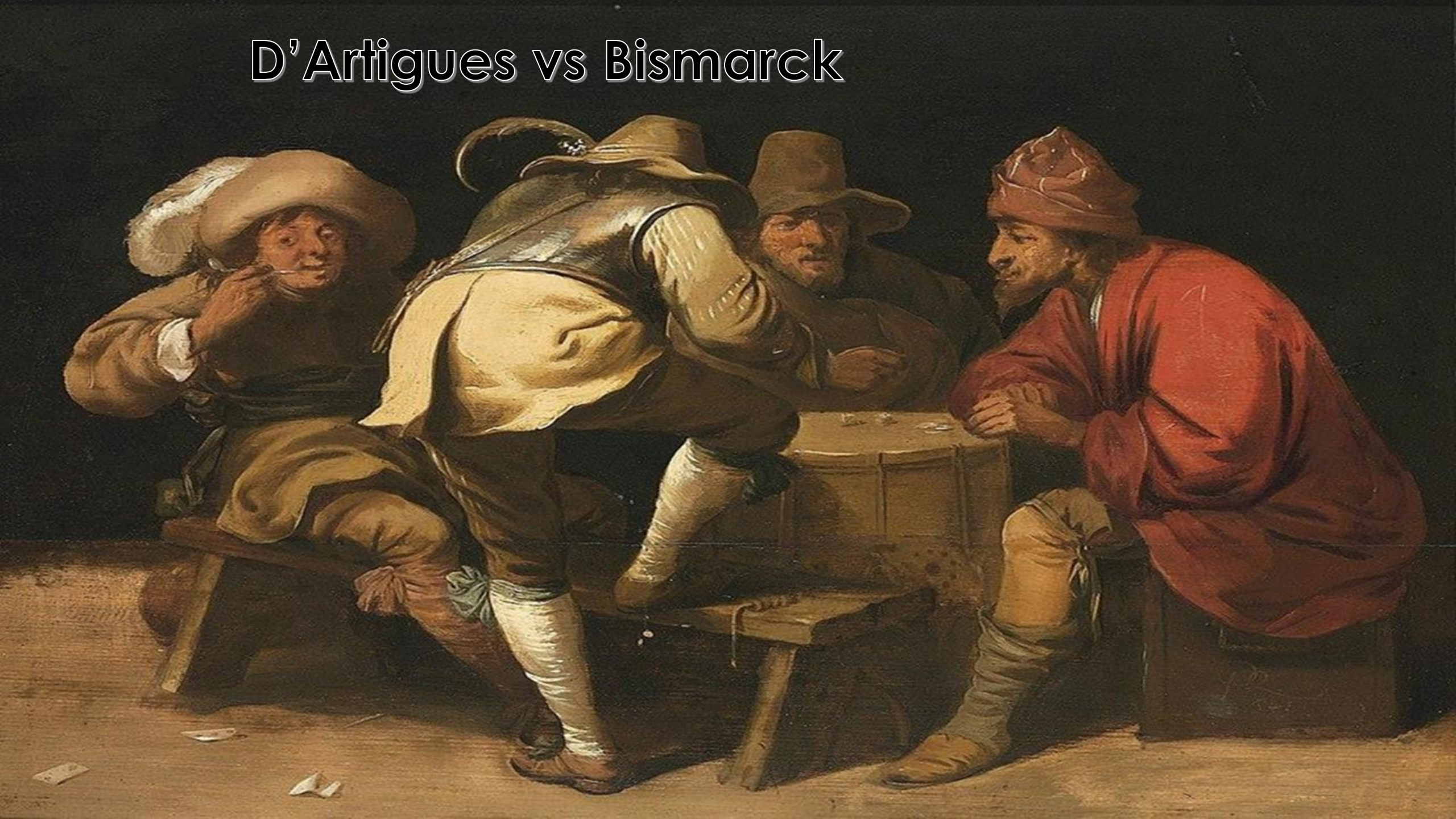

Hoe verliep een eerconflict?

- Symbolische actie die iemand publiekelijk beledigde.
- ‘Injurie’ (wond) of ‘affront’.
- Scheldwoorden: ‘schelm’, ‘hondsvot’.
- Geweld: spontaan of afgesproken (duel).
- Gewonden en doden.
- Acties om eer te verdedigen: escalerend.
- Gevaarlijk voor functioneren veldleger.

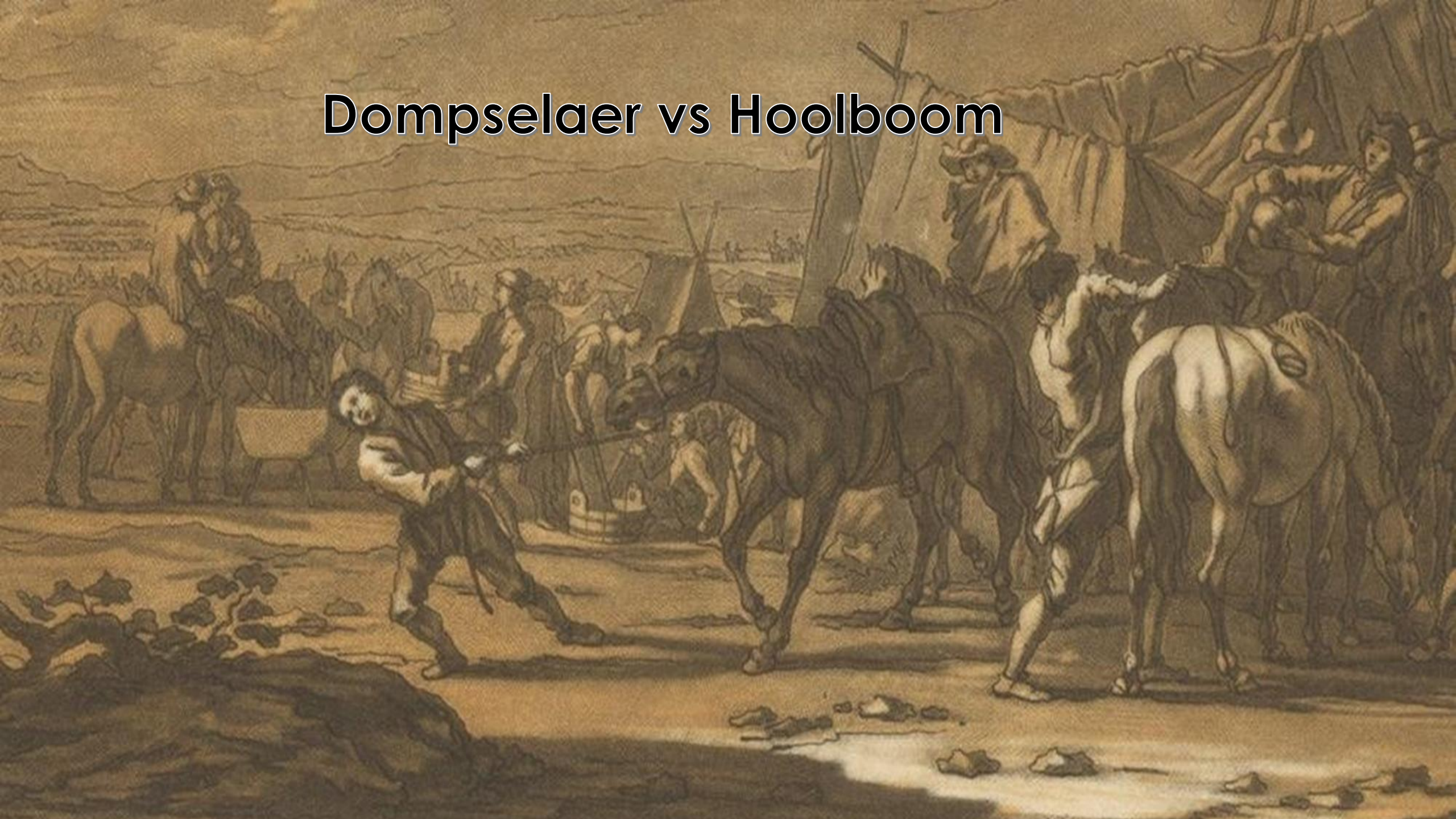
D'Artigues vs Bismarck

Wat deed de legerleiding?

- Wetgeving via artikelbrieven.
- 1590 artikel 33.
- 1684 nieuw plakkaat.
- Vergiffenis vragen of slag terug krijgen.
- Krijgsraad werd instrument voor officieren om hun eer te verdedigen.

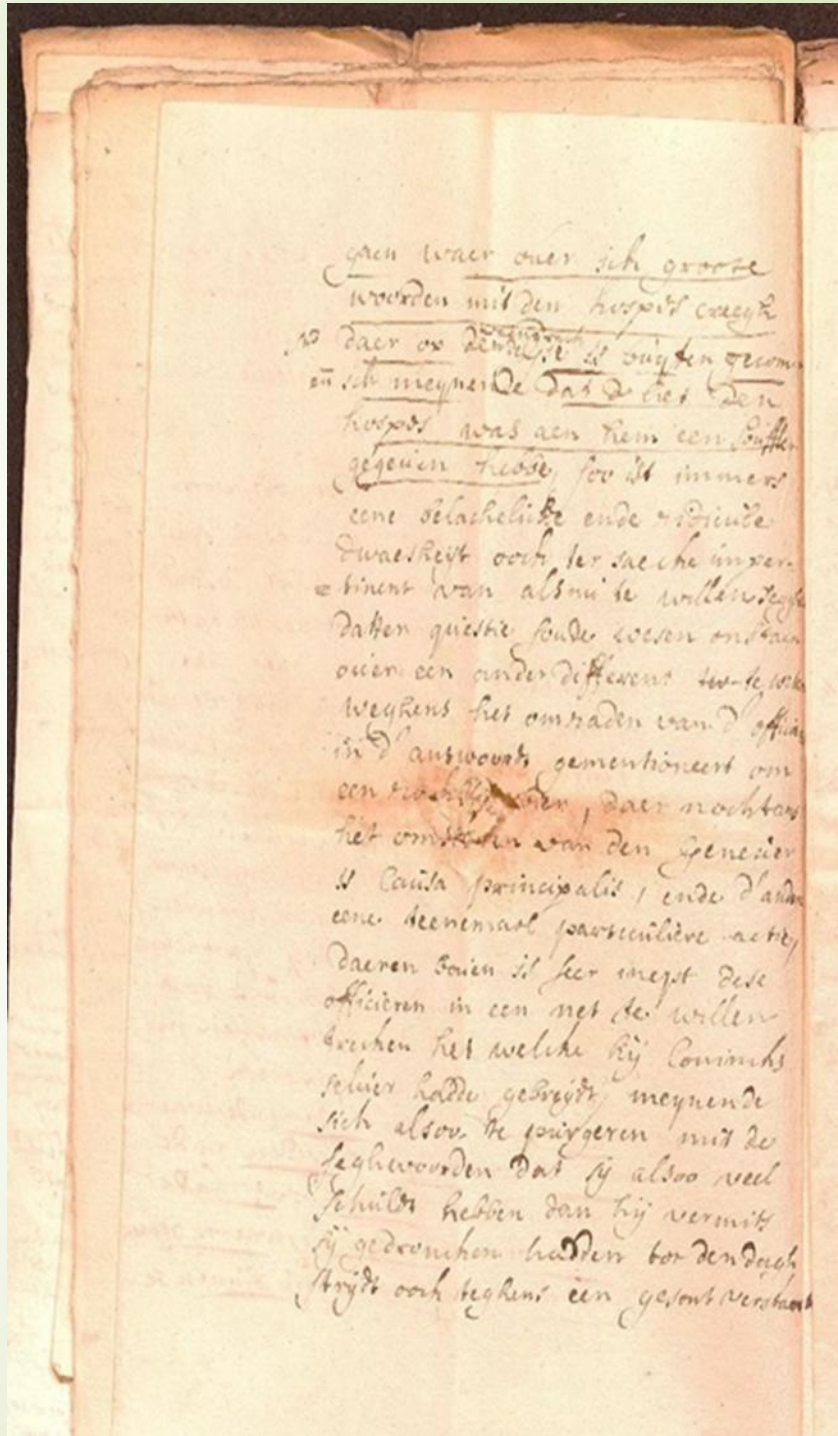
Dompselaer vs Hoolboom

Juridische duels

- Officieren klagen elkaar aan.
- Geven verklaringen af.
- Verklaringsduels.
- Tactieken om rechtszaken te winnen:

1. Citeren.
2. Reden van conflict verschuiven.
3. Onterende details.

Het afsluiten van eerconflicten

- Officieren kozen deze manier want zij was veiliger.
- Legitieme manier om eer te verdedigen.
- Vriendschapsrituelen.
- D'Artigues: 'dat hij net als voorheen als een eerlijk officier naast zijn kameraden van zijn regiment mag dienen'.
- Eerconflicten verdwenen niet, ze veranderden langzaam van vorm.

